

การพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มแม่บ้าน

หมู่ที่ 4 ตำบลท่าช้าง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

The Development of the Household Accounting by Means of the Philosophy of Sufficiency Economy in the Women Group at Moo 4 Tha Chang, Wiset Chaichan District, Ang Thong Province

เนตรนิภา เจียมศักดิ์ (Nednipa Jiamsak)¹

จตุรรัตน์ โพธิ์หลวง (Jutarat Pholuang)^{2*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลรายรับ-รายจ่ายและสภาพปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลท่าช้าง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง และ 2) เพื่อพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ หัวหน้าครัวเรือนของกลุ่มแม่บ้านที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก ประจำปีงบประมาณ 2565 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน 2) แผนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำบัญชีครัวเรือน 3) แบบทดสอบวัดความรู้เรื่องการทำบัญชีครัวเรือน และ 4) แบบติดตามประเมินผลการทำบัญชีครัวเรือน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบกลุ่มไม่อิสระ ผลการวิจัยพบว่า 1) รายรับ-รายจ่ายของครัวเรือนโดยเฉลี่ยมีค่าใกล้เคียงกัน ซึ่งอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท และภาพรวมของสภาพปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย 3.44 ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกเป็นส่วนใหญ่ และ 2) คะแนนสอบวัดความรู้โดยเฉลี่ยหลังการอบรมการทำบัญชีครัวเรือนสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหัวหน้าครัวเรือนทุกคนที่เข้าร่วมโครงการมีการจดบันทึกบัญชีอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

คำสำคัญ: บัญชีครัวเรือน เศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนฐานราก

Abstract

The purposes of this quantitative research were 1) to study the revenue-expenditure data and problems of doing household accounting in Moo 4, Tha Chang, Wiset Chai Chan district, Ang Thong province; and 2) to develop the household accounting by means of the philosophy of sufficiency economy. The sample groups in this research were 20 leaders of housewife groups who have

¹ สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา E-mail: nednipa29@aru.ac.th

² สาขาวิชาคณิตศาสตร์ประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
E-mail: jutarat@vru.ac.th

* Corresponding author E-mail: jutarat@vru.ac.th

participated in the project on development for quality of life and enhancement for revenue in grassroots community for 2022 fiscal year, faculty of education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat university. The research instruments consisted of 1) the household accounting survey form; 2) the household accounting workshop plan; 3) the household accounting test; and 4) the household accounting monitoring and evaluation form. The statistics used in data were percentage, mean, standard deviation, and paired sample t-test. The findings were as follows 1) the revenue-expenditure accounting, on average, was found to be in close agreement in a range between 5,000- 10,000 Baht; the overall problems on household accounting were at a moderate level ($\bar{X}=3.44$), owing to the external factors, and 2) the average on household accounting after attending the workshop was higher than before one. This result was a statistically significant difference at the .05 level. Every leader of the housewife group has been continuously taking and doing household accounting.

Keywords: Household Accounting, Sufficiency Economy, Grassroots Community

วันที่รับบทความ: 4 มกราคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 23 มีนาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 28 มีนาคม 2566

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้ดำเนินการจัดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) ให้กับกลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 4 ตำบลท่าช้าง อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ยกระดับรายได้ของครัวเรือนให้สูงขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งกายและใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

จากการศึกษาข้อมูลชุมชนพบว่า ผู้นำชุมชนและประชาชนมีความสามัคคี มีอุปกรณ์ที่สามารถทำขนมหม้อแกงซึ่งเป็นทุนเดิมของชุมชน เคยมีการรวมกลุ่มในการทำขนมหม้อแกงมาก่อน แต่ขาดแรงจูงใจในการผลิต

สินค้าเพื่อขาย จึงทำให้สมาชิกกลุ่มผลิตขนมหม้อแกงต่างแยกย้ายประกอบอาชีพของตนเอง เมื่อคณะครุศาสตร์ได้เข้ามาชี้แจงโครงการดังกล่าวในชุมชน สมาชิกกลุ่มผลิตขนมหม้อแกงจึงมีความพยายามรวมตัวกันอีกครั้ง และได้สร้างความร่วมมือกับคณะครุศาสตร์ในการพัฒนาและฟื้นฟูขนมเกสรลำเจียก ขนมกง และขนมสามเกลอ ซึ่งเป็นขนมมงคลและเป็นเอกลักษณ์ของอำเภวิเศษชัยชาญ นอกจากการส่งเสริมการผลิตสินค้าและการต่อยอดผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน คณะครุศาสตร์ยังได้จัดอบรมการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านที่เข้าร่วมโครงการรู้จักการบันทึกรายรับ-รายจ่าย ที่เกิดขึ้นจากการผลิตและขายสินค้า เข้าใจวิธีการควบคุมค่าใช้จ่าย และรู้จักการวางแผนทางการเงินในอนาคต

การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการ

ดำเนินชีวิต การทราบถึงรายรับ-รายจ่ายในแต่ละวัน จะช่วยควบคุมให้มีการใช้จ่ายแบบพอประมาณ มีเหตุผลว่ารายจ่ายใดจำเป็นหรือไม่จำเป็น ในส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายจะเป็นการเก็บออม ถือเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินที่ดี นำไปสู่ความเข้มแข็งและมั่นคงในการพึ่งพาตนเอง ถือเป็นฐานรากสำคัญในการพัฒนาชุมชน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลรายรับ-รายจ่ายและสภาพปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือนของหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อหาแนวทางในการอบรมการทำบัญชีครัวเรือนที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน เป็นการสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลรายรับ-รายจ่ายและสภาพปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลท่าช้าง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

1.2.2 เพื่อพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือนของหัวหน้าครัวเรือน ข้อมูลด้านความรู้เรื่องการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และข้อมูลผลการทำบัญชีครัวเรือนของหัวหน้าครัวเรือน

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มแม่บ้านที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 20 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา วิจัยครั้งนี้ คือ

หัวหน้าครัวเรือนของกลุ่มแม่บ้านที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive random sampling)

1.3.3 ขอบเขตด้านสถานที่ คือ หมู่ที่ 4 ตำบล

ท่าช้าง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

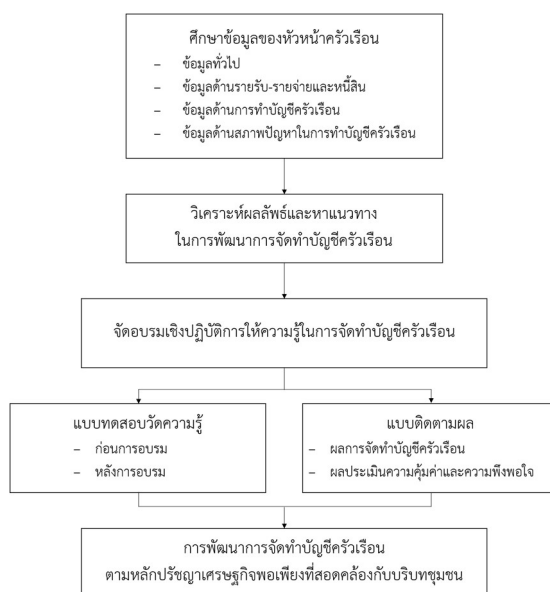
1.3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย คือ เดือนเมษายน-ตุลาคม พ.ศ. 2565

1.4 สมมติฐานการวิจัย

หัวหน้าครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มขึ้น

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนของหัวหน้าครัวเรือน ตำบลท่าช้าง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย
(ที่มา: ผู้วิจัย)

2. แนวคิดทฤษฎี

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบัญชีครัวเรือน

บัญชีครัวเรือน เป็นการประยุกต์ทางการบัญชีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ทำบัญชีครัวเรือนสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เกิดการประหยัดและการออม สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน (ภัทรา เรื่องสินปัญญา, 2555, น. 20) บัญชีครัวเรือนเป็นบัญชีที่ใช้สำหรับบันทึกรายรับ-รายจ่าย ซึ่งอาจจะเป็นรายรับ-รายจ่ายส่วนบุคคล หรือรายรับ-รายจ่ายที่เป็นต้นทุนในการผลิตของธุรกิจขนาดย่อม เพื่อให้ผู้ประกอบการทราบถึงผลกำไรหรือขาดทุนจากการประกอบธุรกิจ สอดคล้องกับ บุษบา อารีย์ (2557, น. 19) ที่เห็นว่า การทำบัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือในการบริหารการเงินที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง สมาชิกในครัวเรือนจะต้องรู้จักประมาณตน มีการวางแผนที่ดีในการใช้จ่ายอย่างรอบคอบและมีสติ นอกจากนี้ วินาร์โต (2022) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า บัญชีครัวเรือนเป็นแบบบันทึกทางเศรษฐกิจในครัวเรือนที่สามารถวัดฐานะทางเศรษฐกิจ และเป็นแนวทางที่ช่วยในการวางแผนทางการเงินอย่างเป็นระบบ และสามารถตรวจสอบได้

สรุปได้ว่า บัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือหนึ่งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ใช้สำหรับบันทึกรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือน เป็นแนวทางสู่ความพอเพียงที่เน้นการรู้จักประมาณตนเอง มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบในอนาคต ทั้งในระดับครัวเรือนไปสู่ชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดการประหยัด มีการออมเพิ่มขึ้น และช่วยลดปัญหาหนี้สินภายในครัวเรือนได้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 นี้ นับว่าเป็นแนวคิด

สำคัญในการปฏิบัติตน โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2557, น. 14-16) ได้เผยแพร่นิยามความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากหรือน้อยเกินไป และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม คิดถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถ่วงถ่วง โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ทันที่ นอกจากนี้ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ จะต้องมีความเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ เงื่อนไขของความรอบรู้ หมายถึง ความรอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้วางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และเงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้รักสามัคคี ไม่โลภไม่ตระหนี่ และรู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติและปัญญา

สรุปได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานที่สำคัญของประชาชนในทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน และสังคม ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ อีกทั้งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับประเทศที่เน้นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยปัจจุบัน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบัญชีครัวเรือนอย่างแพร่หลาย ทั้งทางด้านการศึกษาความรู้และทัศนคติที่มีต่อการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ภาวนีย์ ธนาอนวัช, 2556) การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำบัญชีครัวเรือน (อโนชา โรจนพานิช, 2558, น. 23-36) การศึกษาสภาพปัญหาการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนต่าง ๆ เช่น กลุ่มเกษตรกร จังหวัดปราจีนบุรี (ธรรณชนก นิลมณี และคณะ, 2558) และชุมชนในอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา (สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์, 2559, น. 16-23) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต่าง ๆ เช่น ชุมชนบ้านสันหลมจอย ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (นิศรา จันทรเจริญสุข, 2556, น. 63-74) ชุมชนบ้านนาแล ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน (สถิตมโนการ, 2560) วิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม (ปภาพิต ศรีสว่างวงศ์, 2562) และชุมชนตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ (วาริพิน มงคลสมัย, 2564, น. 45-54)

สำหรับงานวิจัยนี้ได้ศึกษาข้อมูลรายรับ-รายจ่ายและสภาพปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือนของหัวหน้าครัวเรือน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือนที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลท่าช้าง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 แบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือนของหัวหน้าครัวเรือน ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านรายรับ-รายจ่ายและหนี้สิน ข้อมูลด้านการทำบัญชีครัวเรือน และข้อมูลด้านสภาพปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือน

3.1.2 แผนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลท่าช้าง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการทำบัญชีครัวเรือน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นตอนการทำบัญชีครัวเรือน การแบ่งหมวดหมู่รายรับ-รายจ่าย และประโยชน์ของการทำบัญชีครัวเรือน

3.1.3 แบบทดสอบวัดความรู้เรื่องการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 15 ข้อ ลักษณะแบบทดสอบเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) จำนวน 4 ตัวเลือก

3.1.4 แบบติดตามประเมินผลการทำบัญชีครัวเรือนของหัวหน้าครัวเรือน ประกอบด้วยผลการทำบัญชีครัวเรือน ผลประเมินความคุ้มค่า และผลการประเมินความพึงพอใจ

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ให้หัวหน้าครัวเรือนทราบถึงขั้นตอน วิธีการประเมินความรู้ และการติดตามผล พร้อมทั้งเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือนของหัวหน้าครัวเรือน โดยใช้แบบสำรวจข้อมูลซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านรายรับ-รายจ่ายและหนี้สิน ข้อมูลด้านการทำบัญชีครัวเรือน และข้อมูลด้านสภาพปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือน

3.2.2 ผู้วิจัยให้หัวหน้าครัวเรือนทำแบบทดสอบก่อนการอบรม เรื่องการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้

3.2.3 ดำเนินการอบรมตามแผนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลท่าช้าง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ในการทำบัญชีครัวเรือน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นตอนการทำบัญชีครัวเรือน การแบ่งหมวดหมู่รายรับ-รายจ่าย และประโยชน์ของการทำบัญชีครัวเรือน พร้อมทั้งให้หัวหน้าครัวเรือนมีส่วนร่วมในการกำหนดหมวดหมู่รายรับ-รายจ่ายที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน

3.2.4 ผู้วิจัยให้หัวหน้าครัวเรือนทำแบบทดสอบหลังการอบรม เรื่องการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้

3.2.5 ภายหลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลท่าช้าง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง เป็นระยะเวลา 4 เดือน ผู้วิจัยได้ติดตามผลโดยใช้แบบติดตามประเมินผลการทำบัญชีครัวเรือน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านรายรับ-รายจ่ายและหนี้สิน ข้อมูลด้านการทำบัญชีครัวเรือน ด้วยค่าร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือน ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ในการแปลระดับสภาพปัญหา ซึ่งค่าเฉลี่ยในช่วง 1.00-1.50 หมายถึง มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยในช่วง 1.51-2.50 หมายถึง มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยในช่วง 2.51-3.50 หมายถึง มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยในช่วง 3.51-4.50 หมายถึง มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยในช่วง 4.51-5.00 หมายถึง มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

3.3.2 เปรียบเทียบคะแนนสอบวัดความรู้จากแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งทดสอบสมมติฐานโดยใช้

การทดสอบทีแบบกลุ่มไม่อิสระ (Paired sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ (Significant level) .05 โดยกำหนดสมมติฐานในการทดสอบ ดังนี้

$$H_0 : m_1 \geq m_2$$

$$H_1 : m_1 < m_2$$

เมื่อ m_1 แทนค่าเฉลี่ยคะแนนสอบวัดความรู้ก่อนการอบรมของหัวหน้าครัวเรือน

m_2 แทนค่าเฉลี่ยคะแนนสอบวัดความรู้หลังการอบรมของหัวหน้าครัวเรือน

3.3.3 ประเมินผลการทำบัญชีครัวเรือนของหัวหน้าครัวเรือน ด้วยค่าร้อยละ พร้อมทั้งวิเคราะห์ความคุ้มค่าและความพึงพอใจในการเข้าร่วมอบรม ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์การประเมินค่า 5 ระดับ

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาข้อมูลรายรับ-รายจ่ายและสภาพปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือน

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่าหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศหญิง จำนวน 17 คน (ร้อยละ 85) และหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย จำนวน 3 คน (ร้อยละ 15) โดยหัวหน้าครัวเรือนมีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี จำนวน 9 คน (ร้อยละ 45) รองลงมา มีอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 8 คน (ร้อยละ 40) และมีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี จำนวน 3 คน (ร้อยละ 15) จากข้อมูลด้านอาชีพพบว่า หัวหน้าครัวเรือนประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 10 คน (ร้อยละ 50) รองลงมา ประกอบอาชีพรับจ้าง และว่างงาน จำนวน 3 คน (ร้อยละ 15) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และค้าขาย จำนวน 2 คน (ร้อยละ 10) สำหรับข้อมูลด้านการศึกษา พบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา จำนวน 8 คน (ร้อยละ 40) รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 7 คน (ร้อยละ 35) และระดับปริญญาตรี/ปวส. จำนวน 5 คน

(ร้อยละ 25) จากข้อมูลด้านสถานภาพ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีสถานภาพสมรส จำนวน 10 คน (ร้อยละ 50) รองลงมา มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง จำนวน 7 คน (ร้อยละ 35) และสถานภาพโสด จำนวน 3 คน (ร้อยละ 15) สำหรับข้อมูลจำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า มีสมาชิก 1-3 คน จำนวน 15 ครัวเรือน (ร้อยละ 75) และมีสมาชิก 4 คน ขึ้นไป จำนวน 5 ครัวเรือน (ร้อยละ 15)

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านรายรับ-รายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือน พบว่า มีครัวเรือนที่มีรายรับอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท จำนวน 9 ครัวเรือน (ร้อยละ 45) รองลงมา มีรายรับต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 8 ครัวเรือน (ร้อยละ 40) และมีรายรับ 10,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 3 ครัวเรือน (ร้อยละ 15) สำหรับข้อมูลรายจ่ายของครัวเรือน พบว่า มีครัวเรือนที่มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท จำนวน 10 ครัวเรือน (ร้อยละ 50) รองลงมา มีรายจ่ายต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 6 ครัวเรือน (ร้อยละ 30) และมีรายจ่าย 10,001 บาทขึ้นไป จำนวน 4 ครัวเรือน (ร้อยละ 20) จากข้อมูลภาระหนี้สินของครัวเรือน พบว่า มีครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สินจำนวน 8 ครัวเรือน (ร้อยละ 40) รองลงมา มีหนี้สินต่ำกว่า 100,000 บาท จำนวน 5 ครัวเรือน (ร้อยละ 25) มีหนี้สินอยู่ในช่วง 200,001-300,000 บาท จำนวน 3 ครัวเรือน (ร้อยละ 15) มีหนี้สินอยู่ในช่วง 100,001-200,000 บาท และมีหนี้สิน 300,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 2 ครัวเรือน (ร้อยละ 10) สำหรับแหล่งที่มาของหนี้สิน พบว่า เป็นหนี้สินเกี่ยวกับบ้าน/ที่ดิน จำนวน 7 ครัวเรือน (ร้อยละ 41.18) เกี่ยวกับสินค้าทางการเกษตร จำนวน 5 ครัวเรือน (ร้อยละ 29.41) เกี่ยวกับยานพาหนะ จำนวน 3 ครัวเรือน (ร้อยละ 17.65) และหนี้สินจากกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 2 ครัวเรือน (ร้อยละ 11.76)

4.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการทำบัญชีครัวเรือน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีความรู้ในการทำบัญชีในระดับปานกลาง จำนวน 10 คน (ร้อยละ 50) รองลงมา มีความรู้ในการทำบัญชีในระดับน้อย จำนวน 8 คน

(ร้อยละ 40) และมีความรู้ในการทำบัญชีในระดับมาก จำนวน 2 คน (ร้อยละ 10) สำหรับแหล่งศึกษาข้อมูลด้านการทำบัญชีครัวเรือน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนศึกษาข้อมูลจากหน่วยงานรัฐ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 30) รองลงมา คือ จากการศึกษาด้วยตนเอง จากสถานศึกษา จากผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน (ร้อยละ 15) และจากสื่อโทรทัศน์/อินเทอร์เน็ต จำนวน 2 คน (ร้อยละ 10) และมีหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่เคยศึกษาข้อมูลด้านการทำบัญชีครัวเรือนมาก่อน จำนวน 3 คน (ร้อยละ 15) จากข้อมูลลักษณะการทำบัญชีครัวเรือน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนไม่เคยทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 13 คน (ร้อยละ 65) เคยทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 4 คน (ร้อยละ 20) และกำลังทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 3 คน (ร้อยละ 15) สำหรับวัตถุประสงค์ในการทำบัญชีครัวเรือนของหัวหน้าครัวเรือนที่เคยทำและกำลังทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ต้องการทราบข้อมูลรายจ่ายในครัวเรือน จำนวน 7 คน (ร้อยละ 64.64) รองลงมา คือ ต้องการวางแผนการเงินของครัวเรือน และต้องการสร้างความมั่นคงในอนาคต จำนวน 2 คน (ร้อยละ 18.18) ในการบันทึกบัญชีของหัวหน้าครัวเรือนที่เคยทำและกำลังทำบัญชีครัวเรือน พบว่า มีลักษณะการจดบันทึกรายวันและจดบันทึกทุก ๆ 3 วัน จำนวน 3 คน (ร้อยละ 42.86) และสรุปยอดเป็นรายเดือน จำนวน 1 คน (14.28) โดยมีความต่อเนื่องในการทำบัญชี ในช่วงเวลา 1-3 เดือน จำนวน 3 คน (ร้อยละ 42.86) ช่วงเวลา 4-6 เดือน และมากกว่า 6 เดือน ขึ้นไป จำนวน 2 คน (ร้อยละ 28.57)

4.1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ภาพรวมสภาพปัญหาทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย 3.44 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.21) ซึ่งแบ่งออกเป็นสภาพปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยมีภาพรวมสภาพปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายใน อยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย 3.37 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.23) ซึ่งปัจจัยภายในที่มีระดับสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ มีภารกิจอื่นที่ต้องรับผิดชอบในแต่ละวัน

(ค่าเฉลี่ย 3.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.21) รองลงมา คือ ขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือน และไม่สามารถจดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องได้ (ค่าเฉลี่ย 3.55 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.00) สำหรับภาพรวมสภาพปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก อยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.60 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13) ซึ่งปัจจัยภายนอกที่มีระดับสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ ขาดการช่วยเหลือแนะนำและการติดตามผลการทำบัญชีครัวเรือนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.12) รองลงมา คือ สมาชิกในครัวเรือนไม่ให้ความร่วมมือในการจดจำรายรับ-รายจ่ายในแต่ละวัน (ค่าเฉลี่ย 3.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09) และขาดแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 3.55 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.19)

สรุปได้ว่า โดยเฉลี่ยแต่ละครัวเรือนมีรายรับใกล้เคียงกับรายจ่าย อยู่ในช่วง 5,000-10,000 บาท หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีความรู้ในการทำบัญชีครัวเรือน อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับสภาพปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือนโดยภาพรวมเกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น ขาดการช่วยเหลือแนะนำและการติดตามผลการทำบัญชีครัวเรือนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน

4.2 ผลการพัฒนากการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนสอบวัดความรู้จากแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบทีแบบกลุ่มไม่อิสระ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ แสดงได้ดังตารางที่ 1 ซึ่งพบว่า จากหัวหน้าครัวเรือนที่เข้าร่วมอบรม จำนวน 20 คน มีคะแนนสอบวัดความรู้โดยเฉลี่ยก่อนการอบรมเป็น 7.10 ด้วยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.049 และมีคะแนนสอบวัดความรู้โดยเฉลี่ยหลังการอบรมเป็น 12.25 ด้วยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.77

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนสอบวัดความรู้จากแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม

คะแนนสอบ	N	Mean	Std. Deviation	t	Sig. (2-tailed)
ก่อนอบรม	20	7.10	2.049	-13.120	.000
หลังอบรม	20	12.25	1.773		

(ที่มา: ผู้วิจัย)

เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบทีแบบกลุ่มไม่อิสระ เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการอบรม พบว่า ค่า p-value มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 นั่นคือ ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบวัดความรู้หลังการอบรม มีค่าสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2.2 ผลการประเมินการทำบัญชีครัวเรือน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือนในระดับดี จำนวน 11 คน (ร้อยละ 55) รองลงมา คือ ระดับพอเข้าใจ จำนวน 5 คน (ร้อยละ 25) และระดับดีมาก จำนวน 4 คน (ร้อยละ 20) ในด้านการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีการจดบันทึกเป็นครั้งคราว จำนวน 12 คน (ร้อยละ 60) รองลงมา คือ จดบันทึกสม่ำเสมอ จำนวน 8 คน (ร้อยละ 40) สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากการทำบัญชีครัวเรือน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนได้รับประโยชน์ด้านปลูกฝังการออมและการใช้จ่ายอย่างประหยัด จำนวน 11 คน (ร้อยละ 32.35) รองลงมา คือ ประโยชน์ด้านช่วยแก้ไขปัญหานี้สิน มีการจัดการด้านการเงินอย่างเป็นระบบ จำนวน 9 คน (ร้อยละ 26.47) ประโยชน์ด้านช่วยวางแผนการใช้จ่ายในอนาคต จำนวน 8 คน (23.53) และ

ประโยชน์ด้านการทราบถึงผลกำไรหรือขาดทุนจากการประกอบอาชีพ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 17.65)

4.2.3 ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าและความพึงพอใจในการเข้าร่วมอบรม พบว่า การอบรมการทำบัญชีครัวเรือนมีความคุ้มค่าอยู่ในระดับดี ด้วยค่าเฉลี่ย 4.05 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76) และหัวหน้าครัวเรือนมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมอบรมอยู่ในระดับดี ด้วยค่าเฉลี่ย 4.10 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64)

สรุปได้ว่า หัวหน้าครัวเรือนที่เข้าร่วมอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้น สังเกตได้จากค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบวัดความรู้หลังอบรมมีค่าสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีการจดบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่อง ภายหลังสิ้นสุดการอบรม ถือเป็นการปลูกฝังนิสัยการออม และการใช้จ่ายอย่างประหยัดของสมาชิกทุกคนในครัวเรือนได้นำไปสู่การแก้ไขปัญหาหนี้สินและการจัดการด้านการเงินของครัวเรือนอย่างเป็นระบบ

5. อภิปรายผล

5.1 การศึกษาข้อมูลรายรับ-รายจ่ายและสภาพปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือน

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลท่าช้าง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก แสดงให้เห็นว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 85 มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 45 ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 50 มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 40 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 50 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 75

จากข้อมูลรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือน พบว่า โดยเฉลี่ยมีรายรับใกล้เคียงกับรายจ่าย ซึ่งอยู่ในช่วง

5,001-10,000 บาท และมีครัวเรือนที่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 60 โดยมีหนี้สินต่ำกว่า 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.67 ของครัวเรือนที่มีหนี้สิน ซึ่งแหล่งที่มาของหนี้สินเกิดจากบ้าน/ที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 41.18 รองลงมาคือ สินค้าทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 29.41

จากการศึกษาข้อมูลด้านการทำบัญชีครัวเรือนแสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่หัวหน้าครัวเรือนมีความรู้ในการทำบัญชีในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50 แหล่งข้อมูลส่วนใหญ่มาจากหน่วยงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 30 แต่มีเพียงร้อยละ 35 ของหัวหน้าครัวเรือน ที่เคยทำหรือกำลังทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมาชนิกนิลมนี และคณะ (2558) ที่พบว่า ตัวแทนกลุ่มเกษตรกรจังหวัดปราจีนบุรีรู้จักการทำบัญชีครัวเรือนในระดับปานกลาง โดยได้รับการแนะนำจากหน่วยงานของรัฐ โดยวัตถุประสงค์หลักในการทำบัญชีครัวเรือน คือ ต้องการทราบข้อมูลรายจ่ายในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 64.64 รองลงมา คือ ต้องการวางแผนการเงินของครัวเรือน และต้องการสร้างความมั่นคงในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 18.18 ลักษณะการบันทึกบัญชีในภาพรวม จะจดบันทึกทุกวัน และจดบันทึกทุก ๆ 3 วัน คิดเป็นร้อยละ 42.86 โดยมีความต่อเนื่องในการทำบัญชี ในช่วงเวลา 1-3 เดือน คิดเป็นร้อยละ 42.86

จากข้อมูลสภาพปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือน มีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยค่าเฉลี่ย 3.44 ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การขาดการช่วยเหลือแนะนำและการติดตามผลการทำบัญชีครัวเรือนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน สำหรับปัจจัยภายในที่มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ มีการกิจอื่นที่ต้องรับผิดชอบในแต่ละวัน ขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือน และไม่สามารถจดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวัรา สุตันทวีบูลย์ และคณะ (2562) ที่พบว่า กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ประกอบกับ

เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานภาครัฐไม่มีการติดตามผล จึงส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรมีการบันทึกบัญชีอย่างไม่สม่ำเสมอ

5.2 การพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบวัดความรู้หลังการอบรมมีค่าสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า หัวหน้าครัวเรือนที่เข้าร่วมอบรมมีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยและสอดคล้องกับงานวิจัยของนิศรา จันทรเจริญสุข (2556) ที่พบว่า การพัฒนาสมุดบัญชีครัวเรือนที่มีความเหมาะสมกับชุมชน สามารถช่วยแก้ไขปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนได้ จากนั้นเมื่อทำการติดตามและประเมินผลการทำบัญชีครัวเรือนภายหลังการจัดอบรม เป็นระยะเวลา 4 เดือน พบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือนในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 55 และหัวหน้าครัวเรือนทุกคนที่เข้าร่วมอบรมมีการจดบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่อง โดยมีลักษณะการจดเป็นครั้งคราว คิดเป็นร้อยละ 60 และจดบันทึกอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 40 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถิต มโนการ (2560) ที่พบว่า คนในชุมชนมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและเพิ่มขึ้นจากเดิม ภายหลังการจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักในการจัดทำบัญชีครัวเรือนและการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากการทำบัญชีครัวเรือน ได้รับประโยชน์ในด้านปลูกฝังการออมและการใช้จ่ายอย่างประหยัดเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 32.35 โดยภาพรวมของการอบรมการทำบัญชีครัวเรือนมีความคุ้มค่าและความพึงพอใจอยู่ในระดับดี ด้วยค่าเฉลี่ย 4.05 และ 4.10 ตามลำดับ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้อง

กับบริบทชุมชนของกลุ่มแม่บ้าน หมู่ที่ 4 ตำบลท่าช้าง อำเภอสระใคร จังหวัดสงขลา มีประสิทธิภาพในด้านการให้ความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการเห็นถึงประโยชน์ของการทำบัญชี สามารถต่อยอดองค์ความรู้ นำไปสู่ความเข้มแข็งและความมั่นคงในการพึ่งพาตนเอง ถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืนต่อไปได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

6.1.1 จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปและข้อมูลสภาพปัญหาในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนสามารถนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการบริหารจัดการเศรษฐกิจของชุมชนได้ ในด้านการวางแผน การให้ความช่วยเหลือ และการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม

6.1.2 จากการฝึกอบรมให้ความรู้ในการทำบัญชีครัวเรือนถือเป็นการสร้างแรงจูงใจและแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือน สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คนในชุมชนในด้านการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการทำบัญชีครัวเรือนให้ครอบคลุมทุกครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชน หมู่ที่ 4 ตำบลท่าช้าง อำเภอสระใคร จังหวัดสงขลา

6.2.2 จากการติดตามผลการทำบัญชีครัวเรือนของคนในชุมชน ควรนำข้อมูลที่ได้ออกมาวิเคราะห์เพื่อส่งเสริมและสร้างความตระหนักในการวางแผนทางการเงินของคนในชุมชน โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมดุลและมั่นคง

7. เอกสารอ้างอิง

- ธรรณชนก นิลมณี และคณะ. (2558). การศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรจังหวัดปราจีนบุรี. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- ธีรวัรา สุตันทวีบูลย์. (2562). การศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรจังหวัดราชบุรี. วารสารบัญชีปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ราย, 4(2), 58-71.
- นิศรา จันทรเจริญสุข. (2556). การพัฒนาบัญชีครัวเรือนเพื่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของชุมชนบ้านสันลมจอย ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(2), 63-74.
- บุษบา อารีย์. (2557). บัญชีครัวเรือนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในยุคโลกาภิวัตน์. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 24(1), 19-43.
- ปภาพิต ศรีสว่างวงศ์. (2562). แนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนสู่การสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ภัทรา เรื่องสินภิญญา. (2555). บัญชีครัวเรือน เรื่องใกล้ตัวที่ถูกมองข้าม. วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 7(1), 20-28.
- ภาวินัย ธนาอนวัช. (2556). บัญชีครัวเรือนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อชีวิตที่เพียงพอ. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วาริณ มงคลสมัย. (2564). การทำบัญชีครัวเรือนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยาการจัดการวไลยอลงกรณ์ ปริทัศน์, 2(1), 45-54.
- สถิต มโนการ. (2560). การพัฒนาการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการพึ่งพาตนเองในชุมชนบ้านนาแลตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักยุทธศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะ. (2557). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์. (2559). การวิเคราะห์กระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 4(2), 16-23.
- อโนชา โรจนพานิช. (2558). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำบัญชีครัวเรือนในชุมชนเมือง. วารสารปัญญาภิวัตน์, 7(3), 23-36.
- Winarto, W. A. (2022). The role of household accounting in improving quality of Islamic life. *Journal of Communication and Management*, 8(1), 63-67.

